

Dedzība un principi

Izdevniecība "Lauku Avīze" laidusi klajā Jāņa Mauliņa (1933 – 2009) pēdējo romānu "Burve".

■ ILZE VĪTOLA

Līkloči

Šajā intrigējošajā darbā rakstnieks iedziļinās zinātnes sasniegumos cilvēka jūtu dzīves izpētē. Jāņa Mauliņa dzīvesbiedre Anna Mauliņa, Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības institūta direktore, palīdzēja ielūkoties dažos rakstnieka dzīves mirkļos.

Puikas gados Jānis Mauliņš gribējis kļūt par sportistu, juristu vai lidotāju. Tomēr, apsverot jurista atkarību no okupācijas varas likumiem un lidotāja profesijas krievisko vidi, 1952. gadā iestājies Fizikultūras institūtā. Bet kulšanas talkā notikusi nelaime – Jānis zaudējis kreisās rokas plaukstu. Ardievu, sportista dzīve...

Grūti pat iedomāties, kāda spriedze pēc negadījuma jaunietim bija jāiztur, taču, pateicoties stingrajam raksturam, viņš nesalūzis un nepalicis dzīves ceļmalā. Jānis Mauliņš pārcelts uz universitātes Juridisko fakultāti, bet par padomju varas kritiku 1956. gadā viņu no turienes atskaitīja. Pēc gada gan nāk atļauja studijas turpināt, tomēr ir skaidrs: jurista darbā no politikas neizvairīties. Par laimi, Jānim iepaticies rakstīt un viņš ticējis, ka literatūra var ietekmēt sabiedrību.

Ar nākamo dzīvesbiedri Annu iepazīties Rīgas pilsētas 24. bibliotēkā, kas atradās Pārdaugavā Bišu muižā. Jānis Mauliņš bija bibliotēkas lasītājs, bet Anna – bibliotekāre.

Prasme stāstīt

Jānis piesaistījis ar prasmi ārkārtīgi interesanti stāstīt. Arī partādām lietām, ko Anna tolaik maz zinājusi – disidentiem, rakstnieku saietiem, Drošības komitejas aģentūru, leģionāriem, pirmskara Latvijai... Arī vēlāk, kad jau bija kļuvuši par dzīvesbiedriem, Anna bieži lūgusi Jānim, lai pastāsta kaut ko skaistu.

"Sākumā Mauliņš iebilda – ko es katru vakaru vienu un to pašu taujānot? Es savukārt pretī: tu taču esi rakstnieks, tev jāvar! Un viņš mūžam kaut ko fantazēja, dzejoļus lasīja un stāstīja. Teic: varbūt aizbrauksim uz Ameriku vai Austrāliju, kad Latvija būs valsts... Un domas lidoja brīvas kā kaijas no Veclaicenes līdz Ņujorkai," atceras Anna Mauliņa.

Jānis Mauliņš

Burve

Kopā viņi izaudzinājuši četrus bērnus. Abas meitas pēc Latvijas Universitātes beigšanas ieguvušas maģistra grādu tieslietās – Londonas universitātes Biznesa skolā un "Queen Mary and Westfield" koledžā, dzīvo un strādā Londonā. Jaunākais dēls arī ir jurists, vecākais turas pie tehniskām lietām.

Vīrs un vārds

Līdztekus romāniem Jānis Mauliņš gadu desmitiem aizrautīgi rakstīja par demogrāfiju. Viņš cerēja, ka, būdams parlamenta deputāts, varēs tautas dzīvi vērst labāku. Taču, strādājot 6. Saeimā, skaidri apzinājās, ka neko lielu īstermiņa tautas kalps tomēr neiespēj. "Jānis redzēja, kā likumos tiek iestrādāti vajadzīgie *caurumi*. Viņam bija grūti saprast, kā cilvēki savus uzskatus var mainīt pat vairākas reizes dienā. Mauliņam bija stingri principi. Viņš sacīja – ja esmu vārdu devis, to nelauzīšu, kaut arī mana galva kritis!" stāsta Anna Mauliņa.

Kopš 1980. gada Mauliņš pievērsās tikai rakstniecībai. Viņš kāri tvēris dzīvi, bijušas daudzas iececes romāniem, sevišķi par sabiedriskajām norisēm. Rakstot viņu vadījušas idejas, kurām pieskaņojis sižetus, daudzas situācijas nolūkodams dzīvē. Dzīvesbiedre bijusi pirmā lasītāja un kritiķe. Viņai pirmajai rakstnieks uzticējis arī jauno darbu sižetus, reizēm piekodinādams, lai nevienam nestāsta.

"Jaunībā viņš varēja strādāt tā – no rīta apsežās pie rakstāmgalda un, ja es nepasaukšu pusdienās, varēja tā sēdēt līdz vēlam vakaram. Šo viņa noturību dažreiz pārbaudīju, kad biju dusmīga..." pasmaida Anna Mauliņa.

Lielākoties rakstnieks strādājis mājās. Un pēdējos gados – laukos Dzērbenē. "Viņam tur neviens netraucēja. Un ezers arī bija turpat blakus. Jūvera vēsie ūdeņi viņu paņēma pagājušā gada 12. jūnija vakarā. Jānis bija pabeidzis celt lauku māju."